

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ ЗАПОРІЗЬКЕ ОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ

РІШЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ ЗАПОРІЗЬКОГО ОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

10 серпня 2016 р. № 13-рш

м. Запоріжжя

Справа № 02/55-15

Про порушення законодавства
про захист економічної конкуренції

Адміністративна колегія Запорізького обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши подання першого відділу досліджень та розслідувань від 08.07.2016 № 02-99-спр та матеріали справи № 02/55-15 про порушення законодавства про захист економічної конкуренції з боку публічного акціонерного товариства по газопостачанню та газифікації «Запоріжгаз» (69035, м. Запоріжжя, вул. Заводська, 7, код за ЄДРПОУ 03345716) (далі – Товариство, ПАТ «Запоріжгаз»),

ВСТАНОВИЛА:

Проведення у справі № 02/55-15 було розпочато розпорядженням адміністративної колегії територіального відділення від 23.10.2015 № 107-р за результатами позапланової перевірки діяльності ПАТ «Запоріжгаз» у зв'язку з наявністю в бездіяльності ПАТ «Запоріжгаз», яка полягає у не вжитті заходів для проведення населенню ремонту лічильників газу, які було визнано в установленому порядку непридатними до подальшої експлуатації за результатами їх періодичної повірки, ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринках постачання природного газу за регульованим тарифом та розподілу природного газу шляхом бездіяльності суб'єкта господарювання, яка може призвести до ущемлення інтересів споживачів, яка була б неможливою за умов існування значної конкуренції на ринку.

До справи було приєднано також заяви від гр. [інформація з обмеженим доступом], гр. [інформація з обмеженим доступом], гр. [інформація з обмеженим доступом], гр. [інформація з обмеженим доступом], гр. [інформація з обмеженим доступом], які розглядались територіальним відділенням з аналогічного питання (не здійснення Товариством ремонту лічильників газу, які було визнано в установленому порядку непридатними до подальшої експлуатації за результатами їх періодичної повірки).

Також слід зазначити, що під час розгляду справи №02/55-15 на адресу територіального відділення продовжували надходити заяви від побутових споживачів (населення), зокрема:

- гр. [інформація з обмеженим доступом],
- гр. [інформація з обмеженим доступом],
- гр. [інформація з обмеженим доступом].

щодо не проведення Товариством ремонту лічильників газу, які було визнано в установленому порядку непридатними до подальшої експлуатації за результатами їх

періодичної повірки.

Оскільки з питань, порушених у заявах вже було порушено справу №02/55-15 за ознаками порушення законодавства про захист економічної конкуренції з боку ПАТ «Запоріжгаз», передбаченого частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монополієм (домінуючим) становищем на ринках постачання природного газу за регульованим тарифом та розподілу природного газу шляхом бездіяльності суб'єкта господарювання, яка може призвести до ущемлення інтересів споживачів, яка була б неможливою за умов існування значної конкуренції на ринку, вказані заяви було приєднані до цієї справи.

За результатами розгляду справи встановлено наступне.

Згідно статуту (нова редакція), зареєстрованого виконавчим комітетом Запорізької міської ради від 05.09.2011 № 11031050011007465 (далі – Статут), Товариство створено на підставі наказу Державного Комітету України по нафті і газу № 120 від 14.03.1994 року, шляхом перетворення державного підприємства по газопостачанню та газифікації «Запоріжгаз» у відкрите акціонерне товариство, відповідно до Указу Президента України «Про корпоратизацію підприємств» від 15.06.1993 № 210/93.

У розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції», ПАТ «Запоріжгаз» є суб'єктом господарювання.

До 01.07.2015 ПАТ «Запоріжгаз» діяло на території Запорізької області (крім м. Мелітополь, Мелітопольського, Веселівського та Приазовського районів) як газопостачальне та газорозподільне підприємство на підставі ліцензій на провадження господарської діяльності з:

- постачання природного газу, газу (метану) вугільних родовищ за регульованим тарифом - ліцензії НКРЕ від 27.07.2010 АВ № 527259 (строк дії з 14.04.2010 по 13.04.2015), ліцензії НКРЕКП від 29.04.2015 АЕ № 642461 (дата прийняття рішення про видачу ліцензії 02.04.2015 № 1183, строк дії з 14.04.2015);

- розподілу природного, нафтового газу і газу (метану) вугільних родовищ - ліцензії НКРЕ від 27.07.2010 АВ № 527258 (строк дії з 14.04.2010 по 13.04.2015), ліцензії НКРЕКП від 29.04.2015 АЕ №642479 (дата прийняття рішення про видачу ліцензії 09.04.2015 № 1227, строк дії з 14.04.2015).

Основними видами діяльності Товариства в цей період, за довідкою з ЄДРПОУ від 04.12.2012 АА № 709049, були:

- розподілення газоподібного палива через місцеві (локальні) трубопроводи (код за КВЕД 35.22),
- торгівля газом через місцеві (локальні) трубопроводи (код за КВЕД 35.23).

Постановою НКРЕКП від 28.05.2015 № 1640 анульовано дію ліцензії на постачання природного газу, газу (метану) вугільних родовищ за регульованим тарифом від 29.04.2015 АЕ № 642461, видану ПАТ «Запоріжгаз».

28 травня 2015 НКРЕКП прийняла Постанову № 1652 про видачу ліцензії на постачання природного газу, газу (метану) вугільних родовищ за регульованим тарифом ТОВ «Запоріжгаз Збут».

З 01.07.2015 послугу з постачання природного газу за регульованим тарифом в територіальних межах Запорізької області (крім м. Мелітополь, Мелітопольського, Веселівського та Приазовського районів) надає ТОВ «Запоріжгаз Збут».

Отже, з 01.07.2015 ПАТ «Запоріжгаз» діє на ринку природного газу виключно як газорозподільне підприємство. Послугу з транспортування природного газу розподільними газовими мережами ПАТ «Запоріжгаз» надає споживачам на підставі ліцензій НКРЕКП від 29.04.2015 АЕ № 642479.

Основним видом діяльності Товариства з цього часу, згідно з Відомостями з Єдиного державного реєстру підприємств та організацій (ЄДРПОУ) від 20.08.2015 реєстраційний номер 1524/2015, є:

- розподілення газоподібного палива через місцеві (локальні) трубопроводи (код за

КВЕД 35.22),

Дослідження становища ПАТ «Запоріжгаз» на ринку послуги, до складу якої входить виконання для населення робіт з періодичної перевірки лічильників газу, їх ремонту та технічного обслуговування (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж), пов'язаних з періодичною перевіркою цих лічильників, проведено у відповідності до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 5 березня 2002 року № 49-р, зареєстрованої у Міністерстві юстиції України 1 квітня 2002 року за № 317/6605 (із змінами) (далі – Методика).

Відносини, які виникають між газопостачальними підприємствами, газорозподільними підприємствами та споживачами природного газу (населенням), у період 2014 - 2015 років регулювались Правилами надання населенню послуг з газопостачання, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 09.12.1999 № 2246 (далі – Правила КМУ), а саме:

- у 2014 році, січні – лютому 2015 року - Правилами КМУ із змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 25.03.2014 № 81 (далі – Правила КМУ від 25.03.2014 № 81).

- з березня 2015 року - Правилами КМУ із змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 02.03.2015 № 74 (далі – Правила КМУ від 02.03.2015 № 74).

Правила КМУ визначають, зокрема права, обов'язки, функції газорозподільного та газопостачального підприємств при наданні ними населенню (побутовим споживачам) послуги з газопостачання.

За визначенням термінів, наведених у пункті 2 Правил КМУ:

- газопостачання – це послуга, яка передбачає реалізацію природного газу шляхом транспортування його до споживача,

- газопостачальне підприємство - суб'єкт господарювання, що на підставі ліцензії здійснює постачання природного газу безпосередньо споживачам згідно з укладеними договорами;

- газорозподільне підприємство - суб'єкт господарювання, що на підставі ліцензії здійснює транспортування природного газу газорозподільними мережами безпосередньо споживачам, у власності чи в користуванні якого перебувають газорозподільні мережі та інші виробничі об'єкти та який здійснює щодо них функції з оперативно-технологічного управління.

До березня 2015 року діяла норма Правил КМУ, згідно з якою постачання та розподіл природного газу може здійснювати одне підприємство (пункт 1 Правил КМУ від 25.03.2014 № 81).

Відповідно до пункту 4 Правил КМУ від 25.03.2014 № 81 послуги з газопостачання надаються споживачеві на підставі договору, що укладається між ним та газопостачальним підприємством відповідно до типового договору, затвердженого у встановленому порядку. Згідно з чинною до березня 2015 року формою Типового договору про надання населенню послуг з газопостачання, що затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2006 № 938, із змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 22.02.2012 № 119 (далі Типовий договір від 22.02.2012):

- за рахунок коштів виконавця (підприємства, що виконує роботи та/або надає послуги з газопостачання) здійснюється, зокрема періодична перевірка лічильників газу, їх технічне обслуговування та ремонт, пов'язаний з такою перевіркою (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж) (пункт 14 Типового договору від 22.02.2012).

З березня 2015 в Правилах КМУ від 02.03.2015 № 74 норму, згідно з якою постачання та розподіл природного газу може здійснювати одне підприємство, виключено.

Відповідно до пункту 4 Правилах КМУ від 02.03.2015 № 74 послуги з газопостачання надаються споживачеві на підставі договору, що укладається між ним та газопостачальним і газорозподільним підприємствами відповідно до типового договору, затвердженого у

встановленому порядку. Згідно з чинною з березня 2015 року формою Типового договору про надання населенню послуг з газопостачання, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 05.07 2006 № 938 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 02.03.2015 № 74) (далі Типовий договір від 02.03.2015):.

- за рахунок газорозподільного підприємства та його силами забезпечуються періодична перевірка лічильника газу, його технічне обслуговування та пов'язаний з такою перевіркою ремонт (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж) (пункт 21 Типового договору від 02.03.2015).

Згідно з пунктом 33 Правил КМУ, зобов'язання з безоплатного проведення:

- періодичної перевірки лічильників газу,

- ремонту лічильників газу, пов'язаного з періодичною перевіркою, та їх технічного обслуговування (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж),

покладено на газорозподільне підприємство.

Таким чином, відповідно до Правил КМУ (від 25.03.2014 № 81, від 02.03.2015 № 74), Типових договорів (від 22.02.2012, від 02.03.2015) роботи з періодичної перевірки лічильників газу, їх ремонту та технічного обслуговування (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж), пов'язаних з періодичною перевіркою цих лічильників, для населення виконуються газорозподільним підприємством у складі робіт з транспортування населенню природного газу газорозподільними мережами.

Пунктом 10 Правил КМУ від 25.03.2014 № 81 (Правил КМУ від 02.03.2015 № 74) встановлено, що розрахунок населення за надані послуги з газопостачання здійснюється за роздрібними цінами на природний газ, що використовується для потреб населення, що встановлені НКРЕ (НКРЕКП).

Механізм установа (формування, розрахунку та затвердження) роздрібних цін на природний газ, що використовується для потреб населення, визначає «Порядок встановлення роздрібних цін на природний газ для населення», затверджений Постановою НКРЕ від 31.03.2011 № 466, зареєстровану в Міністерстві юстиції України 27 травня 2011 р. за № 637/19375 (далі – Порядок).

Згідно з пунктом 3.2 Порядку, роздрібні ціни на природний газ для потреб населення розраховуються з урахуванням, в тому числі:

- середньозваженої ціни природного газу як товару;

- загального тарифу на транспортування природного газу;

- середньозваженого тарифу на постачання природного газу.

За визначенням термінів, наведених у пункті 1.3 Порядку, загальний тариф на транспортування природного газу – це розрахунковий рівень тарифу, установлений НКРЕКП, який є єдиним рівнем вартості послуг із транспортування 1000 куб. м природного газу магістральними та розподільними трубопроводами територією України для всіх замовників таких послуг, окрім замовників, власні газопроводи яких безпосередньо підключені до магістральних газопроводів;

Таким чином, оплачуючи спожитий природний газ за встановленими НКРЕ (НКРЕКП) роздрібними цінами на природний газ для населення, побутові споживачі (населення) оплачують також послугу газорозподільного підприємства з транспортування природного газу розподільними трубопроводами, у складі якої газорозподільне підприємство виконує в тому числі і роботи з періодичної перевірки лічильників газу, ремонту та технічного обслуговування лічильників газу (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж), пов'язаних з їх періодичною перевіркою.

Відтак, **об'єктами дослідження є:**

- послуга з транспортування природного газу розподільними трубопроводами.

- газорозподільне підприємство - ПАТ «Запоріжгаз».

Визначення товару, основних продавців та покупців (споживачів) цього товару.

За визначенням у статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» товаром є будь-який предмет господарського обороту, в тому числі продукція, роботи,

послуги, документи, що підтверджують зобов'язання та права (зокрема цінні папери). Беручи до уваги, що:

- роботи з періодичної перевірки лічильників газу, ремонту та технічного обслуговування лічильників газу (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж), пов'язаних з періодичною перевіркою цих лічильників газорозподільне підприємство виконує у складі послуги з транспортування природного газу розподільними трубопроводами,
- послугу з транспортування природного газу розподільними трубопроводами фізичні особи (населення) оплачують через роздрібні ціни на природний газ для населення, встановлені НКРЕ (НКРЕКП), до складу яких включено і вартість послуги із транспортування природного газу розподільними трубопроводами,

товаром, щодо якого визначається монопольне (домінуюче) становище, є **послуга з транспортування природного газу розподільними трубопроводами**.

Згідно зі статтею 6 Закону України «Про засади функціонування ринку природного газу» (чинний до 01.10.2015), статтею 9 Закону України «При ринку природного газу» (чинний з 01.10.2015), діяльність, пов'язана з розподілом трубопроводами природного газу, провадиться за умови отримання відповідної ліцензії, яка видається НКРЕ (НКРЕКП).

Таким ліцензіатом є ПАТ «Запоріжгаз» (до 14.04.2015 - ліцензія НКРЕ від 27.07.2010 АВ № 527258; з 14.04.2015 - ліцензія НКРЕКП від 29.04.2015 АЕ № 642479).

Таким чином, **продавцем** товару є ПАТ «Запоріжгаз».

Споживачами вказаної послуги є фізичні особи (населення), які отримують природний газ відповідно до укладених договорів про надання населенню послуг з газопостачання та використовують його для побутових потреб (приготування їжі, підігріву води та опалення житлових приміщень).

Товарними межами досліджуваного ринку є послуга з транспортування природного газу розподільними трубопроводами, яка за показниками взаємозамінності, подібності призначення, споживчих властивостей, умов використання товару не має еквівалентних товарів-замінників.

Територіальні (географічні) межі ринку визначено у відповідності з пунктом 6 Методики шляхом установлення мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів, що належать до групи взаємозамінних товарів, є неможливим або недоцільним.

Відповідно до пункту 2.1 Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з розподілу природного, нафтового газу і газу (метану) вугільних родовищ, затверджених постановою НКРЕ від 13.01.2010 № 12, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 15 січня 2010 р. за № 29/17324, зі змінами (далі – Ліцензійні умови), провадження господарської діяльності з розподілу газу можливе при виконанні таких умов:

- наявності в ліцензіата розподільних мереж, які перебувають у його власності чи користуванні (пункт 2.1.1 Ліцензійних умов);
- наявності в ліцензіата договорів із замовниками та/або газопостачальними підприємствами про транспортування газу розподільними трубопроводами (пункт 2.1.2 Ліцензійних умов);
- провадження господарської діяльності з розподілу газу лише на території, затвердженій НКРЕ (пункт 2.1.3 Ліцензійних умов).

Територія провадження ліцензіатом господарської діяльності з розподілу газу - територія, межі якої та схема розподільних газопроводів, що перебувають у власності чи користуванні ліцензіата, нанесені на географічну карту місцевості (пункт 1.3 Ліцензійних умов).

У ПАТ «Запоріжгаз» у власності перебувають діючі газорозподільні мережі, розташовані на території Запорізької області (крім м. Мелітополь, Мелітопольського, Веселівського та Приазовського районів).

За таких підстав, **територіальними (географічними) межами** досліджуваного ринку є територія провадження ліцензованої діяльності ПАТ «Запоріжгаз» - Запорізька область (крім

м. Мелітополь, Мелітопольського, Веселівського та Приазовського районів), де розташовано газорозподільні мережі Товариства.

Часовими межами досліджуваного ринку, згідно із розділом 7 Методики, визначено 2014 рік, 2015 рік, січень-липень 2016 року.

Відповідно до частини 1 статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо на цьому ринку у нього немає жодного конкурента.

Ринок з транспортування природного газу розподільними трубопроводами перебуває у стані природної монополії, на якому, внаслідок обумовлення особливих умов здійснення господарської діяльності, **наявна та потенційна конкуренція** відсутня. Відтак, ПАТ «Запоріжгаз» є єдиним суб'єктом господарювання, який надає споживачам послугу з транспортування природного газу розподільними трубопроводами в територіальних (географічних) межах Запорізької області (крім м. Мелітополь, Мелітопольського, Веселівського та Приазовського районів).

Враховуючи вищевикладене, ПАТ «Запоріжгаз» протягом 2014 року, 2015 року, січня-липня 2016 року займає монопольне (домінуюче) становище на ринку транспортування природного газу розподільними трубопроводами в територіальних (географічних) межах Запорізької області (крім м. Мелітополь, Мелітопольського, Веселівського та Приазовського районів), де розташовані власні діючі газорозподільні мережі, як таке, що не має жодного конкурента на ринку.

Впродовж 2014 - 2015 років ПАТ «Запоріжгаз» на періодичну перевірку приймало побутові газові лічильники вітчизняного та іноземного виробництва, з яких ~80% від загального обсягу прийнятих на перевірку приладів обліку газу становили лічильники GALLUS – U (виробник - ДП «АЙТРОН Україна»), GROSS – UA (MGM – UA) (виробник - ТОВ «НВП «Вимірювальні системи»), ВІЗАР (виробник - ДП «Жулянський машинобудівний завод «Візар»), МЕТРИКС – U (виробник - Спільне Українсько-польське підприємство ТОВ «ТЕЛ-САТ»), ЕГЛ (виробник - ПАТ «Ямпільський приладобудівний завод»), РЛ (виробники - ДП «Новатор», ПАТ «Івано-франківський завод «Промприлад», ДП «Завод «Арсенал», ПАТ «Ямпільський приладобудівний завод»), САМГАЗ (виробник - ТОВ «Самгаз»).

Для проведення в означений період перевірок газових лічильників (в тому числі періодичних) ПАТ «Запоріжгаз» укладено з ДП «Запоріжстандартметрологія» (уповноваженим на проведення перевірки засобів вимірювальної техніки на території Запорізької області) відповідні договори про виконання метрологічних робіт та послуг *[інформація з обмеженим доступом]* (далі – Договори), згідно з якими ДП «Запоріжстандартметрологія» здійснює перевірку засобів вимірювальної техніки (надалі – ЗВТ) відповідно до узгоджених переліків ЗВТ, що перебувають в експлуатації та підлягають повірці в 2014 році (2015 році) (пункт 1.3 Договорів). В свою чергу, ПАТ «Запоріжгаз» зобов'язано оплатити вартість метрологічних робіт, та, при здійсненні перевірки ЗВТ на своїй території, забезпечити умови для її виконання і своєчасний доступ представника ДП «Запоріжстандартметрологія» на територію підприємства (пункт 3.1 Договорів).

Роботи з періодичної перевірки побутових лічильників газу проводяться у сервісних центрах по повірці лічильників газу Головного управління та Бердянського, Токмацького, Вільнянського, Оріхівського, Кам'янка-Дніпровського районних УЕГГ ПАТ «Запоріжгаз» (далі - Сервісний центр), атестованих ДП «Запоріжстандартметрологія» на проведення вимірювань технічних, у тому числі метрологічних, характеристик засобів вимірювальної техніки під час випуску після ремонту та при підготовці їх до повірки.

Відповідно до вимог Положення «Про сервісний центр з перевірки лічильників, управління контролю та організації обліку газу», затвердженого рішенням правління ПАТ «Запоріжгаз» *[інформація з обмеженим доступом]* (далі – Положення про Сервісний центр), чинного у період 2014 – 2015 років, до завдань Сервісного центру, належить, зокрема:

- проведення технічних заходів з обслуговування засобів вимірювальної техніки у населення, комунально-побутових та промислових споживачів;

- надання послуг населенню з технічного обслуговування побутових лічильників газу, пов'язаних з періодичною повіркою.

У разі визнання за результатами перевірки лічильника газу непридатними до застосування, ДП «Запоріжстандартметрологія» оформляється довідка про непридатність цього засобу виміральної техніки, що підписується керівником підрозділу ДП «Запоріжстандартметрологія» та державним повірником, і видається споживачу.

Інформацію щодо проведення в Сервісних центрах ПАТ «Запоріжгаз» протягом 2014 року та 2015 року періодичних перевірок побутових газових лічильників та кількості газових лічильників, визнаних непридатними для подальшої експлуатації після цих перевірок, наведено в таблиці 1

Таблиця 1

[інформація з обмеженим доступом]

За інформацією ПАТ «Запоріжгаз» (лист від 16.10.2015 № 19/11028), Товариство «... виконує ремонт/технічне обслуговування кожного лічильника, похибка вимірювань якого перевищує допустиму межу, що було встановлено повіркою і за наслідком чого повірником лічильник визнано непридатним до експлуатації. ... З метою приведення лічильника газу у стан, придатний до експлуатації, Товариством виконуються ремонтні роботи... На всі лічильники газу, що пройшли ремонт, за наслідком якого їх не вдалося привести до стану придатності до експлуатації, Товариством, як наслідок цього, складались акти про неможливість ремонту» (мова оригіналу).

Ремонт ЗВТ виконується в Сервісних центрах. Розпорядчих документів щодо наділення Сервісних центрів повноваженнями з ремонту побутових лічильників газу, створення на базі Сервісних центрів комісій з визначення можливості ремонту лічильників та наділення цих комісій повноваженнями з надання висновків щодо неремонтопридатності газових лічильників, визнаних за результатами чергової перевірки непридатними до застосування, ПАТ «Запоріжгаз» не приймалось. За поясненнями Товариства (лист від 25.01.2016 № 02-18/01-251) «... діяльність з визначення можливості ремонту лічильників визначається Положенням про Сервісний центр».

Проте, вищевказані повноваження Сервісного центру було внесено до Положення про Сервісний центр тільки наприкінці 2015 року шляхом доповнення розділу 2 «Завдання» Положення про Сервісний центр пунктом 2.17 (у редакції від 26.11.2015), згідно з яким, до завдань Сервісного центру, окрім іншого, належить «... здійснення ремонту лічильників газу, що використовуються для розрахунків за спожитий природний газ побутовими споживачами, що пов'язаний з їх періодичною повіркою. За неможливості заходами ремонту таких лічильників відновити їх працездатність, здійснювати їх колегіальне (у складі не менше трьох працівників Сервісного центру на чолі з начальником або майстром сервісного центру) обстеження з визначення доцільності проведення їх ремонту». Водночас, в діючому в 2014 – 2015 роках Положенні про Сервісний центр (у редакції від 01.11.2013) ці повноваження у Сервісного центру були відсутні.

У разі не приведення за результатами ремонту газових лічильників до працездатного стану, такі ЗВТ комісією спеціалістів відповідних Сервісних центрів (у складі старшого майстра, інженера та слюсаря) визнавались непридатними до ремонту, про що складались «Технічні акти».

Форма Технічних актів є уніфікованою. Як свідчить з уніфікованої форми Технічних актів та з Технічних актів, складених Товариством за результатами проведення оцінки можливості ремонту лічильників:

- заявника гр. *[інформація з обмеженим доступом]*,
- заявниці гр. *[інформація з обмеженим доступом]*,
- гр. *[інформація з обмеженим доступом]*,
- заявниці гр. *[інформація з обмеженим доступом]*,
- заявниці гр. *[інформація з обмеженим доступом]*,

та з пояснень ПАТ «Запоріжгаз» (зокрема, лист від 10.08.2015 № 19/8500), лічильники газу не можуть бути відремонтовані в умовах Сервісних центрів Товариства, а тому мають бути повернені абонентам для заміни на нові.

Якщо ЗВТ є власністю споживачів, лічильники газу повертались цим споживачам на підставі «Актив повернення побутового газового лічильника після перевірки, який визнано непридатним для подальшого використання та підлягає заміні», в тому числі лічильники газу було повернуто за «Актами повернення побутового газового лічильника після перевірки, який визнано непридатним для подальшого використання та підлягає заміні»:

- від 19.05.2015 - заявнику гр. [інформація з обмеженим доступом],
- від 15.05.2015 - заявниці гр. [інформація з обмеженим доступом]
- від 18.09.2015- заявниці гр. [інформація з обмеженим доступом],
- від 25.02.2015 – заявниці гр. [інформація з обмеженим доступом],
- від 20.03.2015 - гр. [інформація з обмеженим доступом],
- від 06.07.2015 - заявниці гр. [інформація з обмеженим доступом],
- від 25.05.2015 - заявниці гр. [інформація з обмеженим доступом]).

В «Актах повернення побутового газового лічильника після перевірки, який визнано непридатним для подальшого використання та підлягає заміні», на підставі яких перелічені вище лічильники було повернуто вказаним споживачам (від 19.05.2015, від 15.05.2015, від 18.09.2015, від 20.03.2015, від 06.07.2015, від 25.05.2015, від 25.02.2015), ПАТ «Запоріжгаз» було зазначено: «Якщо лічильник газу визнано в установленому порядку непридатним до подальшої експлуатації та ремонту, нарахування за спожитий природний газ будуть виконані відповідно до пункту 16 Правил. Новий лічильник споживачам необхідно встановити протягом двох місяців».

Оскільки споживачі бажали розраховуватись за фактично спожитий природний газ (згідно з показаннями приладів обліку), а не за нормами споживання, вони були змушені самостійно вживати заходів щодо встановлення придатних (нових або відремонтованих) до експлуатації лічильників газу у своїх помешканнях.

Так, з метою ремонту своїх лічильників гр. [інформація з обмеженим доступом] та гр. [інформація з обмеженим доступом] направили ці прилади обліку газу до заводів – виробників (відповідно до ДП «Новатор» та до ДП Завод «Арсенал»). Після ремонту цих лічильників (ДП «Новатор» проведено промивку та перевірку відповідності деталей; замінено: 4 шт. підшипників, 2 шт. гумових кілець, 4 шт. болтів, проведено фарбування; ДП завод «Арсенал» - заміну підшипників та кілець) та проведення державним повірником їх перевірки вказані прилади обліку було опломбовано ПАТ «Запоріжгаз».

Інші споживачі придбавали нові лічильники газу за власні кошти, зокрема: гр. [інформація з обмеженим доступом] придбала G-4 «Самгаз», гр. [інформація з обмеженим доступом] - «Мітрікс»; гр. [інформація з обмеженим доступом] - G-4 GROSS; гр. [інформація з обмеженим доступом] - G-4 «Самгаз», гр. [інформація з обмеженим доступом] – «Мітрікс».

Випадки не забезпечення ПАТ «Запоріжгаз» проведення населенню за власний рахунок ремонту лічильників газу, які за результатами періодичної перевірки було визнано в установленому порядку непридатними до подальшої експлуатації, мають системний характер.

Дані ПАТ «Запоріжгаз» щодо кількості ЗВТ (з числа визнаних за результатами періодичної перевірки непридатними до експлуатації), які було ним: відремонтовано або встановлено нових замість несправних, наведено у таблиці 2.

Таблиця 2

[інформація з обмеженим доступом]

Як свідчать дані таблиці 2, тільки приблизно для 30% абонентів у 2014 році та для 40% абонентів у 2015 році ПАТ «Запоріжгаз» відремонтувало або встановило нові лічильники газу. Інші ж споживачі (приблизно 70% та 60% абонентів відповідно у 2014 році та у 2015 році) змушені були:

- або за власні кошти ремонтувати лічильники;
- або придбавати нові лічильники;
- або ж взагалі не встановлювати придатні до експлуатації газові лічильники і розраховуватись за послугу з газопостачання за нормами споживання.

Висновок територіального відділення щодо масової закупівлі за власні кошти нових газових лічильників побутовими абонентами, у яких прилади обліку газу ПАТ «Запоріжгаз» було визнано непридатними до подальшої експлуатації та ремонту за результатами планової повірки, підтверджується і наявними в матеріалах справи даними Департаменту промисловості та розвитку інфраструктури Запорізької обласної державної адміністрації (далі – Департамент). За інформацією Департаменту (лист від 12.03.2016 №000491/04), райдержадміністраціями, виконавчими комітетами міських рад спільно з органами місцевого самоврядування та споживачами Запорізької області була проведена відповідна робота з опитування абонентів, у яких протягом 2014 - 2015 років виникли проблеми під час зняття або встановлення Товариством лічильників у період їх періодичної повірки.

За результатами опрацювання територіальним відділенням даних цього опитування встановлено, що із **31%** абонентів, лічильники яких визнано непридатними до подальшої експлуатації та ремонту (за результатами планової повірки), **23%** споживачів придбавали нові лічильники газу за власні кошти, вартість яких коливалась у межах 720 ÷ 1550 грн.

Відповідно до вимог частини 3 статті 28 Закону України «Про метрологію та метрологічну діяльність» (№113/98-ВР), порядок подання фізичними особами, що не є суб'єктами підприємницької діяльності, - власниками засобів вимірювальної техніки (результати вимірювань якими використовуються для здійснення розрахунків за спожиті для побутових потреб електричну і теплову енергію, газ і воду) на періодичну повірку цих засобів та оплати за роботи, пов'язані з повіркою, встановлюється Кабінетом Міністрів України. Періодична повірка, обслуговування та ремонт (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж) зазначених засобів вимірювальної техніки здійснюються за рахунок підприємств і організацій, які надають послуги з електро-, тепло-, газо- і водопостачання.

Згідно з пунктом 16¹ Правил КМУ, періодична повірка лічильників газу, їх технічне обслуговування та пов'язаний з такою повіркою ремонт (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж) здійснюються за рахунок газорозподільного підприємства.

За приписами пункту 33 Правил КМУ, газорозподільне підприємство зобов'язане проводити безоплатно ремонт лічильників газу, пов'язаний з періодичною повіркою, та протягом одного місяця з дати настання строку періодичної повірки лічильників газу проводити таку повірку та їх технічне обслуговування (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж).

Тобто, нормативно-правовими актами визначено обов'язок Товариства щодо забезпечення безоплатного ремонту лічильників газу, пов'язаного з їх періодичною повіркою.

Згідно з пунктом 16-1 Правил КМУ, у разі коли лічильник газу, що перебуває у власності споживача, визнано **в установленому порядку непридатним** до подальшої експлуатації та **ремонту**, розрахунки із споживачем здійснюються протягом двох місяців з дня письмового повідомлення газорозподільним підприємством споживачеві про визнання лічильника газу непридатним до експлуатації та ремонту відповідно до середньомісячного (середньодобового) обсягу споживання природного газу за аналогічний період (опалювальний або міжопалювальний) попереднього року або фактичний період споживання (опалювальний або міжопалювальний), якщо він становить менш як шість місяців, а в подальшому - відповідно до встановлених норм споживання та вимог Закону України «Про забезпечення комерційного обліку природного газу».

Відповідно до частини п'ятої статті 11 Закону України «Про метрологію та метрологічну діяльність» (№113/98-ВР), підприємства, організації та фізичні особи - суб'єкти підприємницької діяльності, які провадять діяльність, пов'язану з виробництвом, ремонтом,

продажем і прокатом засобів вимірювальної техніки, повинні письмово повідомити відповідні територіальні органи про свою діяльність у порядку, встановленому нормативно-правовим актом ЦОВМ. Підприємства, організації та фізичні особи - суб'єкти підприємницької діяльності, які провадять діяльність, пов'язану з ремонтом засобів вимірювальної техніки, повинні дотримуватися умов і правил проведення цієї діяльності, які встановлюються нормативно-правовим актом ЦОВМ.

Наказом Держспоживстандарту України від 04.05.2005 № 108, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 23 травня 2005 р. за № 560/10840 затверджено «Інструкцію щодо умов і правил проведення ремонту засобів вимірювальної техніки» (далі – Інструкція).

Відповідно до умов проведення ремонту ЗВТ, визначених у пункті 3 Інструкції, підприємства, організації для проведення ремонту ЗВТ **повинні забезпечити** відповідні умови, у тому числі:

- наявність робочих приміщень для проведення безпосередньо ремонту ЗВТ;
- наявність експлуатаційної документації на ЗВТ, що ремонтуються, ремонтної документації, якщо така розроблена виробником, технологічних вимог на проходження ремонту в обсязі, що забезпечує якісний ремонт ЗВТ;
- наявність технічного персоналу для виконання робіт з ремонту за номенклатурою та об'ємами робіт, що виконуються;
- наявність повірених робочих ЗВТ, атестованого випробувального та технологічного обладнання, необхідних для контролю технічних та метрологічних характеристик відремонтованих ЗВТ.

За правилами проведення ремонту ЗВТ, встановленими у підпункті 4.1 пункту 4 Інструкції, підприємства, організації, які провадять діяльність, пов'язану з ремонтом ЗВТ, **повинні дотримуватись** таких правил:

- здійснювати ремонт лише ЗВТ, групи яких включені до письмового повідомлення, яке надсилається до територіального органу ЦОВМ згідно з пунктом 2.2 Інструкції, на які вони мають експлуатаційну та (або) ремонтну документацію;
- складати акти дефектації, які підписуються замовником і виконавцем робіт;
- вести журнали обліку ЗВТ, що були прийняті на ремонт;
- виконувати роботи відповідно до вимог експлуатаційної та (або) ремонтної документації;
- зберігати ЗВТ до виконання їх ремонту та після нього в умовах, установлених експлуатаційною документацією;
- якщо згідно з експлуатаційною документацією до ЗВТ встановлені особливі вимоги (цілісність, герметичність, вимоги безпеки тощо), то ці параметри повинні бути проконтрольовані та у разі необхідності приведені у відповідність до вимог експлуатаційної документації;
- вузли, деталі, плати, комплектуючі та ін. використовувати такі, які за своїми технічними характеристиками не поступаються тим, що використовуються підприємством-виробником або ним постачаються;
- забезпечувати якість ремонту ЗВТ, яка б гарантувала їх відповідність встановленим технічним (у тому числі метрологічним) характеристикам.

У 2016 році відносини між газорозподільними підприємствами та фізичними особами (населенням), в частині проведення періодичної повірки приладів обліку газу та пов'язаний з такою повіркою ремонту (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж) регулюються

- Законом України «Про метрологію та метрологічну діяльність» (від 05.06.2014 №1314-VII), який набрав чинності з 01.01.2016 року;
- Правилами надання населенню послуг з газопостачання, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 9 грудня 1999 року №2246 (далі – Правила), які були чинними до 16.07.2016;
- Кодексом газорозподільних систем, затвердженим постановою НКРЕКП від 30.09.2015 № 2494, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 06 листопада 2015 р. за №

1379/27824 (далі – Кодекс ГРС), який чинний з листопада 2015 року;

Відповідно до частини четвертої статті 17 Закону України «Про метрологію та метрологічну діяльність» (від 05.06.2014 №1314-VII), періодична перевірка, обслуговування та ремонт (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж) засобів вимірювальної техніки (результати вимірювань яких використовуються для здійснення розрахунків за спожиті для побутових потреб електричну і теплову енергію, газ і воду), що є власністю фізичних осіб, здійснюються за рахунок суб'єктів господарювання, що надають послуги з електро-, тепло-, газо- і водопостачання.

Відповідальність за своєчасність проведення періодичної перевірки, обслуговування та ремонту (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж) засобів вимірювальної техніки (результати вимірювань яких використовуються для здійснення розрахунків за спожиті електричну і теплову енергію, газ і воду), що є власністю фізичних осіб, покладається на суб'єктів господарювання, що надають послуги з електро-, тепло-, газо- і водопостачання.

Періодична перевірка проводиться за рахунок тарифів на електро-, тепло-, газо- і водопостачання.

Порядок подання таких засобів на періодичну перевірку, обслуговування та ремонт, а також порядок оплати за періодичну перевірку, обслуговування та ремонт (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж) встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Крім того, відповідно до пункту 33 Правил, газорозподільне підприємство зобов'язане, зокрема, проводити безоплатно ремонт лічильників газу, пов'язаний, з періодичною перевіркою, та протягом одного місяця з дати настання строку періодичної перевірки лічильників газу проводити таку перевірку та їх технічне обслуговування (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж).

Відповідно до пункту 16¹ Правил, періодична перевірка лічильників газу, їх технічне обслуговування та пов'язаний з такою перевіркою ремонт (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж) здійснюються за рахунок газорозподільного підприємства.

Тобто, вищевказаними нормативно-правовими актами визначено обов'язок газорозподільного підприємства щодо безоплатного ремонту лічильників газу, пов'язаного з періодичною перевіркою.

Таким чином, не здійснення ПАТ «Запоріжгаз» безоплатно ремонту лічильників газу, пов'язаного з періодичною перевіркою суперечить вимогам чинного законодавства.

Пунктом 4 глави 8 розділу X Кодексу ГРС визначено, що на період зняття лічильника газу для проведення періодичної перевірки Оператор ГРМ встановлює лічильники газу з обмінного фонду (у разі якщо знятий лічильник газу належав Оператору ГРМ, встановлений на його місце лічильник газу з обмінного фонду Оператора ГРМ стає розрахунковим, що оформлюється відповідним актом, та в подальшому розрахунки зі споживачем здійснюються згідно з його показаннями).

У разі якщо замість тимчасово вилученого лічильника газу неможливо встановити інший, розрахунки зі споживачем здійснюються залежно від середньомісячного (середньодобового) обсягу споживання природного газу за аналогічний період (опалювальний або міжопалювальний) попереднього року або фактичний період споживання (опалювальний або міжопалювальний), якщо він становить менш як шість місяців. У разі справності лічильника газу після проведення його перевірки або ремонту Оператор ГРМ зобов'язаний встановити його протягом двох місяців з дати зняття. При цьому рішення про доцільність проведення ремонту або заміни лічильника за результатами проведення чергової перевірки приймає Оператор ГРМ, враховуючи технічні та економічні чинники.

У разі якщо лічильник газу, що перебуває у власності споживача, визнано в установленому законодавством порядку непридатним до подальшої експлуатації та ремонту, розрахунок спожитого об'єму природного газу здійснюється протягом двох місяців з дня письмового повідомлення Оператором ГРМ споживача про визнання лічильника газу непридатним до експлуатації та ремонту відповідно до середньомісячного (середньодобового) обсягу споживання природного газу за аналогічний період

(опалювальний або міжопалювальний) попереднього року або фактичний період споживання (опалювальний або міжопалювальний), якщо він становить менш як шість місяців, а в подальшому відповідно до встановлених норм споживання та вимог Закону України "Про забезпечення комерційного обліку природного газу".

З пояснень ПАТ «Запоріжгаз» щодо запроваджених ним умов та порядку відновлення працездатності (ремонт) побутових газових лічильників (листи від 09.02.2016 №19/1614, від 17.03.2016 № 48/2804) територіальним відділенням встановлено наступне

1. Для проведення ремонту побутових газових лічильників ПАТ «Запоріжгаз» має в наявності (окрім нормативних документів):

- паспорти на лічильники газу: GALLUS - U, GALLUS, САМГАЗ, ПРЕМГАЗ - U, МЕТРИКС - U, РЛ (виробництва ДП «Новатор»), ВК,
- технологічну інструкцію з організації ремонту лічильників газу мембранних ОКТАВА-А обласними та районними організаціями НАК «Нафтогаз України»,
- інструкцію «Лічильники газу роторні РЛ. Методика повірки 562.М.Т2.784.001.Д1»,
- настанову СМУК 407369.014РЕ щодо експлуатування лічильників газу мембранних САМГАЗ (далі – Настанова);

На інші лічильники газу, в тому числі на GROSS – UA (MGM – UA), ВІЗАР, ЕГЛ, РЛ (виробництва ПАТ «Ямпільський приладобудівний завод», ДП Завод «Арсенал») у ПАТ «Запоріжгаз» взагалі відсутня будь-яка документація (експлуатаційна, ремонтна).

2. З технічного персоналу ПАТ «Запоріжгаз», який ремонтував ЗВТ та надавав висновки щодо неможливості ремонту побутових газових лічильників, тільки 2 спеціалісти атестовано заводами-виробниками на проведення ремонтних робіт ЗВТ, а саме:

- [інформація з обмеженим доступом] (з Сервісного центру Головного управління Товариства) - на ремонт лічильників газу роторних РЛ виробництва ПАТ «Ямпільський приладобудівний завод», лічильників газу мембранних САМГАЗ;
- [інформація з обмеженим доступом] (з Сервісного центру Бердянського УЕГГ Товариства) - на ремонт лічильників газу роторних РЛ виробництва ПАТ «Ямпільський приладобудівний завод».

3. В умовах всіх Сервісних центрів **виконується лише дрібний ремонт** побутових ЗВТ (чистка, усунення сміття, регулювання зазорів, *розбирання та діагностика причин виходу з ладу лічильного механізму, заміна коробки корпусу лічильного механізму, заміна шкали з наступним збиранням, калібруванням, підготовка до повірки*).

Крім того, лічильники, щодо яких виникає потреба у заміні облікового механізму в цілому, вважались ПАТ «Запоріжгаз» непридатними до ремонту, оскільки на думку Товариства, така заміна облікового механізму не є ремонтом.

4. Для проведення ремонту побутових газових лічильників Товариством не закуповувались нові запасні частини, деталі, а використовувались вторинні запасні частини і деталі «належної якості» (з непрацездатних лічильників газу).

5. Акти дефектації побутових лічильників газу у Сервісних центрах ПАТ «Запоріжгаз» не складались, оскільки, як зазначило Товариство (лист від 17.03.2016 № 48/2804): «... замовником і виконавцем робіт з ремонту таких лічильників є саме підприємство». На вимогу територіального відділення від 15.09.2015 №02-18/06-2684 надати документи, що підтверджують висновки в Технічних актах про неможливість проведення ремонту лічильників газу, ПАТ «Запоріжгаз» не надано жодного документу та зазначено (лист від 16.09.2015 №19/9998), що наявність документів, що підтверджують висновки за технічними актами про визнання лічильників газу непридатними до ремонту, не передбачено.

Водночас, з інформації заводів-виробників ЗВТ щодо вимог на проведення ремонту їх ЗВТ свідчить наступне.

ДП «Новатор» (лист від 29.04.2016 № 043/1578):

- паспорти на газові лічильники РЛ виробництва ДП «Новатор» не є достатніми для

проведення їх ремонту, вони лише засвідчують гарантійні зобов'язання виробника, технічні характеристики виробу, вимоги до монтажу, встановлення, експлуатації, обслуговування та демонтажу; підприємства, що провадять діяльність, пов'язану з ремонтом засобів вимірювальної техніки (далі – Підприємства), для проведення ремонту лічильників РЛ виробництва ДП «Новатор» повинні мати в наявності наступну документацію на ЗВТ - Керівництво по середньому ремонту лічильників газових роторних МБФИ.407273.001КС, Керівництво по експлуатації 562.М.Т407273.003.КЕ; Технічний опис 562.М.Т407273.003.(004)ТО;

- для ремонту лічильників РЛ виробництва ДП «Новатор» технічний персонал Підприємств повинен мати базову технічну освіту та пройти навчання виключно на виробничій базі ДП «Новатор». Кваліфікаційний сертифікат ПАТ «Ямпільський приладобудівний завод» на проведення ремонту лічильників роторних типу РЛ виробництва ПАТ «Ямпільський приладобудівний завод» не є достатнім для ремонту лічильників РЛ виробництва ДП «Новатор», оскільки конструкції роторних лічильників виробництва ДП «Новатор» та ПАТ «Ямпільський приладобудівний завод» відрізняються способом налаштування вимірювача, геометричними та приспудувальними розмірами, конструкцією лічильного механізму;

- ДП «Новатор» надає послуги з навчання технічного персоналу та забезпечує необхідною технічною документацією для проведення якісного ремонту роторних лічильників газу типу РЛ. ПАТ «Запоріжгаз» не зверталось до ДП «Новатор» з приводу навчання технічного персоналу та за необхідною технічною документацією;

- при виконанні ремонту лічильників газу типу РЛ виробництва ДП «Новатор» повинні використовуватись вузли та деталі виробництва ДП «Новатор». Допускається використання універсальних комплектуючих за умови їх відповідної якості. Використання при ремонті вторинних запасних деталей без їх перевірки на спеціальному обладнанні недопустимо;

- за відсутності атестованого ДП «Новатор» спеціаліста, необхідної технічної документації ПАТ «Запоріжгаз» не має права самостійно проводити ремонт лічильників газу виробництва ДП «Новатор» та повинно направляти ці лічильники виробнику. При цьому зважаючи на відсутність у Товариства необхідних умов, оцінку неремонтопридатності лічильників газу типу РЛ виробництва ДП «Новатор» цей завод-виробник вважає некоректною.

ПАТ «Ямпільський приладобудівний завод» (лист від 29.04.2016 № 223):

- Підприємства можуть проводити післягарантійний ремонт лічильників виробництва ПАТ «Ямпільський приладобудівний завод» за умов: укладення відповідного договору з цим виробником; відрядження працівників, які будуть проводити ремонт, до ПАТ «Ямпільський приладобудівний завод» для проходження навчання по ремонту з отриманням кваліфікаційного сертифікату; отримання відповідної технічної документації; замовлення деталей та пристосувань для проведення ремонту;

- паспорт на газовий лічильник РЛ виробництва ДП «Новатор» не має ніякого відношення до продукції ПАТ «Ямпільський приладобудівний завод»; для лічильників виробництва ПАТ «Ямпільський приладобудівний завод» типу РЛ, ЕГЛ Підприємство повинно мати в наявності наступну документацію на ЗВТ - Технічні умови ТУ У 13648866.006-98 «Лічильник газу роторний G2,5РЛ», Технічні умови ТУ У 13648866.006-97 «Лічильник газу роторний G4РЛ (G6РЛ)», Технічні умови ТУ У 13648866.004-97 «Лічильник газу роторний G10РЛ», Керівництво по середньому ремонту ИКЯ-90 «Лічильники газові роторні типу РЛ», Інструкцію «Лічильники газу роторні РЛ. Методика повірки 562.М.Т2.784.001.Д1», Технічні умови ТУ У 13648866.007-2004 «Лічильники газу роторні з електронним відліковим пристроєм ЕГЛ»;

- для ремонту лічильників виробництва ПАТ «Ямпільський приладобудівний завод» використовуються нові деталі та комплектуючі; заміна деталі чи вузла лічильника вважається ремонтом згідно з Інструкцією по середньому ремонту;

- всі лічильники виробництва ПАТ «Ямпільський приладобудівний завод» є

ремонтпридатними.

ТОВ «САМГАЗ» (лист. від 04.05.2016 № 167):

- особливі вимоги для проведення ремонту лічильників газу «САМГАЗ» наведено, окрім нормативних документів, також в пасторі на лічильник газу «САМГАЗ» та в Настанові. При цьому, за правилами ремонту лічильника газу мембранного САМГАЗ, наведеними у Настанові: ремонт лічильників здійснюється тільки організаціями, які мають офіційний дозвіл на виконання вказаного виду робіт. (пункту 7.1 Настанови); ремонт проводять спеціалісти підприємства, які мають необхідне спеціалізоване обладнання та фахівців, що пройшли навчальний курс з ремонту лічильників газу мембранних Самгаз (пункт 14.10 Настанови);

- процедуру проведення ремонту лічильників газу «САМГАЗ», в тому числі уповноваженими ТОВ «САМГАЗ» організаціями, встановлює нормативний документ ТОВ «САМГАЗ» «СМУК.407369.014 ИС2 Порядок гарантійного обслуговування та надання послуг по ремонту і повірці лічильників газу САМГАЗ Методика» (далі – Методика). При цьому, відповідно до пункту 2 Методики право на проведення робіт з ремонту (відновлення) лічильників газу належить виробнику та сервісним центрам, що мають дозвіл від виробника (приклад угоди про надання повноважень сервісним підрозділам підприємств з газопостачання наведено у пункті 3 Методики);

- будь-яка заміна та/або відновлення будь-якої складової лічильника газу (деталь, вузол, матеріал та інше), а також проведення будь-яких операцій по відновленню працездатності лічильника та його метрологічних характеристик вважається ремонтом;

- для ремонту ЗВТ «САМГАЗ» повинні використовуватись тільки оригінальні деталі, складники, комплектуючі та матеріали;

- технічну можливість відремонтувати будь-яку яку продукцію, введена ним в обіг, ТОВ «САМГАЗ» має.

ДП «Жулянський машинобудівний завод «ВІЗАР» (лист від 13.05.2016 № 148-1141):

- для забезпечення проведення якісного ремонту лічильників газу, виготовлених ДП «Жулянський машинобудівний завод «ВІЗАР», організації, яка виконує ремонтні роботи, бажано бути забезпеченою (окрім нормативних документів): Настановою з експлуатації 315.00.00.000.0HE, Інструкцію з ремонту 676.00.00.000.0И, Інструкцією про порядок відновлення лічильників газу, які відмовили в експлуатації (розробник вказаних документів - ДП «Жулянський машинобудівний завод «ВІЗАР»). Зазначені документи ПАТ «Запоріжгаз» для проведення ремонту власними силами у нього не замовляло і не отримувало;

- ремонтом вважається заміна частин, механізмів, вузлів ЗВТ, в тому числі облікового (лічильного) механізму, якщо при проведенні аналізу (дефектації) причини відмови лічильників газу виявлені невідповідності частин, механізмів, вузлів ЗВТ;

- при ремонті ЗВТ ВІЗАР для забезпечення його якості завод-виробник використовує нові деталі, вузли, комплектуючі;

- у разі відсутності необхідної документації для проведення якісного ремонту, необхідного обладнання, ПАТ «Запоріжгаз» не може самостійно проводити ремонт ЗВТ ВІЗАР. В даному випадку лічильник газу направляється на завод-виробник або сервісний центр;

- у випадку відсутності необхідної документації, атестованих спеціалістів, необхідного обладнання для ремонту, висновки ПАТ «Запоріжгаз» щодо непридатності до ремонту ЗВТ ВІЗАР не можна вважати достовірними (коректними). Достовірні висновки може надати ДП «Жулянський машинобудівний завод «ВІЗАР».

ДП Завод «Арсенал» (лист від 16.05.2016 № 336)

- ремонт лічильників газу РЛ виробництва ДП Завод «Арсенал» має бути проведено в умовах підприємства – виробника або акредитованих нами сервісних центрів, до яких ПАТ «Запоріжгаз» не належить;

- для ремонту лічильників РЛ виробництва ДП Завод «Арсенал» використовується

документація згідно специфікації на виріб, яку ПАТ «Запоріжгаз» не отримувало;

- технічний персонал для виконання ремонту має володіти певними навичками та знаннями, які можливо набути запозиченням досвіду в умовах ДП Завод «Арсенал». Співпраці з ПАТ «Запоріжгаз» не було;

- під час ремонту виконують, при необхідності операції розбирання заміни (в тому числі відлікового механізму), відновлення окремих деталей, складання лічильника, приймально-здавальні випробування;

- самостійно проводити ремонт ЗВТ виробництва ДП Завод «Арсенал», у разі відсутності у ПАТ «Запоріжгаз» необхідної документації, атестованих спеціалістів, необхідного обладнання для проведення ремонту, Товариство не має права і повинно направляти ці вироби до завада-виробника;

- у випадку відсутності необхідної документації, атестованих спеціалістів, необхідного обладнання для ремонту, висновки ПАТ «Запоріжгаз» щодо непридатності до ремонту ЗВТ РЛ виробництва ДП Завод «Арсенал» не можна вважати достовірними (коректними). Такі висновки надає виробництва ДП Завод «Арсенал».

Також, відповідно до вимог пункту 6.2 паспорту на лічильник газу GALLUS – U ремонт цього ЗВТ може виконувати тільки завод-виробник або спеціальні майстерні з наступною перевіркою герметичності, калібруванням або повіркою з відповідним його пломбуванням.

Отже, беручи до уваги вимоги заводів-виробників до ремонту лічильників газу їх виробництва, а також те, що:

- лічильники газу до виробників цих лічильників газу для їх ремонту Товариством не направлялись (пояснення ПАТ «Запоріжгаз» від 09.09.2015 № 19/9760).

- ПАТ «Запоріжгаз» не є уповноваженим представником заводів – виробників лічильників газу (сервісним центром з ремонту газових лічильників) (лист від 09.02.2016 № 19/1614),

можна дійти висновку, що запроваджений ПАТ «Запоріжгаз» порядок ремонту ЗВТ вказує на не вжиття Товариством належних заходів з проведення за власні кошти ремонту побутових лічильників газу, пов'язаного з їх періодичною повіркою, та відсутність у Товариства обґрунтованих підстав приймати остаточне рішення щодо неможливості проведення ремонту ЗВТ для подальшого його використання за призначенням. Зазначене підтверджується також відновленням працездатності окремих ЗВТ, визнаних ПАТ «Запоріжгаз» непридатними до ремонту, заводами – виробниками за заявами побутових споживачів (власників цих ЗВТ) щодо проведення ремонту лічильників (зокрема: лічильників заявників гр. [інформація з обмеженим доступом], гр. [інформація з обмеженим доступом]).

З приводу тверджень Товариства (лист від 09.02.2016 № 19/1614), що:

1) «... законодавство не забороняє газорозподільним підприємствам визначати придатність або непридатність до ремонту лічильника газу, що перебувають у них в ремонті, пов'язаному з процедурою періодичної повірки, та не визначає, що таке право притаманне іншим особам. У свою чергу, визнання лічильника непридатним до ремонту на підставі рішення газорозподільного підприємства, яке не скасовано у визначеному законом порядку, не потребує нічого іншого, крім повернення лічильника його власнику» (мова оригіналу):.

2) «... законодавством не визначено вимог для газорозподільних підприємств щодо здійснення ремонту лічильників газу, пов'язаного з періодичною повіркою, в умовах заводів – виробників лічильників газу тощо. У відповідності до законодавства витрати на ремонт лічильників газу, пов'язаний з черговою повіркою, покладено на газорозподільні підприємства, а отже проведення ремонту в умовах таких підприємств та за рахунок останніх цілком відповідає вимогам закону» (мова оригіналу)

варто зазначити наступне.

Органом державного регулювання діяльності у сфері енергетики є Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП), до повноважень якого, згідно з пунктом 4 Положення про Національну комісію, що

здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, затвердженого Указом Президента України від 10.09.2014 №715/2014, відноситься, зокрема, розгляд звернень споживачів та надання роз'яснень з питань застосування нормативно-правових актів НКРЕКП.

Із роз'яснень, наданих НКРЕКП територіальному відділенню (листи від 06.10.2015 № 40-09/688, від 26.10.2015 №40-09/755, від 27.10.2015 № 40-09/760), йдеться, що:

- абзацом першим та другим пункту 16¹ Правил КМУ встановлено, що періодична повірка лічильників газу, їх технічне обслуговування та пов'язаний з такою повіркою ремонт (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж) здійснюється за рахунок газорозподільного підприємства,

- ПАТ «Запоріжгаз» не є виробником побутових лічильників газу та/або уповноваженим виробником сервісним центром з ремонту побутових лічильників газу, у зв'язку з чим ПАТ «Запоріжгаз» не в змозі забезпечити всебічне визначення стану побутового лічильника (відсутність необхідного обладнання, фахівців, запасних частин тощо), зокрема приймати остаточне рішення щодо неможливості проведення його ремонту для подальшого використання за призначенням. У зв'язку з чим остаточне рішення щодо можливості ремонту повинне прийматись заводом виробником (уповноваженим заводом виробником сервісним центром), для чого побутові лічильники газу повинні ПАТ «Запоріжгаз» направлятись за власний рахунок на завод виробник (уповноважений заводом виробником сервісний центр) для визначення стану та можливості з проведення ремонту. При цьому не забезпечення проведення ремонту, зокрема, не направлення на завод виробник (уповноважений заводом виробником сервісний центр) є порушенням, пункту 16¹ Правил КМУ в частині не забезпечення проведення ремонту побутового лічильника газу за власний рахунок.

- у випадку визначення в установленому порядку лічильника газу, що належить споживачу, непридатним до подальшої експлуатації та ремонту та після закінчення двомісячного терміну з дня письмового повідомлення про його непридатність, установлення такому споживачу нового лічильника газу за умови споживання ним природного газу комплексно, у тому числі для опалення (після 1 січня 2016 року також за умови якщо газ використовується тільки для підігріву води та приготування їжі), має відбуватись за рахунок газорозподільного підприємства.

Крім того, територіальне відділення, в зв'язку з набранням з 27.11.2015 чинності Кодексу ГРМ (відповідно до вимог якого рішення про доцільність проведення ремонту або заміни лічильника за результатами проведення чергової повірки приймає Оператор ГРМ, враховуючи технічні та економічні чинники (пункт 4 глави 8 розділу X Кодексу ГРМ)), отримало від НКРЕКП додаткові роз'яснення щодо порядку застосування вказаної норми Кодексу ГРМ (лист від 11.05.2016 № 40-09/315):

- Оператор ГРМ приймає рішення про доцільність проведення ремонту або заміни лічильника за результатами проведення чергової повірки, враховуючи:

- економічні чинники - щодо лічильників, що придатні до ремонту, але вартість ремонту таких лічильників буде значно перевищуватиме вартість заміни їх на інші, придатні до експлуатації,

- технічні чинники - щодо лічильників, що не придатні до ремонту та мають бути замінені на інші, придатні до експлуатації

- Оскільки ПАТ «Запоріжгаз» не є виробником побутових лічильників газу, уповноваженим виробником сервісним центром з обслуговування та ремонту побутових лічильників газу (відсутність необхідного обладнання, фахівців, запасних частин тощо), зокрема приймати рішення щодо неможливості/доцільності проведення його ремонту для подальшого використання за призначенням в окремих випадках повинно проводитись у тому числі на підставі отриманих від виробника побутових лічильників газу, уповноважених виробником сервісних центрів. Для уникнення непорозумінь із побутовими споживачами в частині необхідності/доцільності проведення

заміни побутового лічильника газу Оператор ГРМ повинен у письмовому повідомленні Оператора ГРМ споживачу про визнання лічильника непридатним до експлуатації та ремонту, яке передбачене пунктом 4 глави 8 розділу X Кодексу ГРС, навести розгорнуте економічне та технічне обґрунтування відповідного рішення.

Таким чином, не вжиття ПАТ «Запоріжгаз» заходів з проведення ремонту лічильників газу, пов'язаного з періодичною повіркою, суперечить вимогам чинного законодавства.

Не забезпечення ПАТ «Запоріжгаз» ремонту газових лічильників, які після проведення періодичної повірки було у відповідному порядку визнано непридатними до експлуатації, та змушення споживачів придбавати лічильники газу за власні кошти призводить до додаткових матеріальних витрат споживачів і як наслідок до ущемлення їх інтересів.

Така бездіяльність ПАТ «Запоріжгаз» була б неможливою за умов існування значної конкуренції на ринку, оскільки в умовах значної конкуренції на ринку відбувається змагання між суб'єктами господарювання з метою здобуття завдяки власним досягненням переваг над іншими суб'єктами господарювання. Тобто, ПАТ «Запоріжгаз», відчуваючи конкурентний тиск на ринку, прагнуло б для утримання споживачів вживати дієвих заходів для забезпечення проведення за власний рахунок ремонту газових лічильників, які визнано за результатами чергової повірки непридатними до експлуатації.

На підставі вищевикладеного, бездіяльність ПАТ «Запоріжгаз», яка полягає у не вжитті заходів для проведення населенню ремонту лічильників газу, пов'язаного з їх періодичною повіркою та які було визнано в установленому порядку непридатними до подальшої експлуатації, є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку транспортування природного газу розподільними трубопроводами шляхом бездіяльності суб'єкта господарювання, яка призвела до ущемлення інтересів споживачів, яка була б неможливою за умов існування значної конкуренції на ринку.

Відповідно до пункту 26 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19.04.1994 № 5, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 06.05.1994 за № 90/299 (у редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29.06.1998 № 169-р) (із змінами), територіальним відділенням листом від 11.07.2016 № 02-18/01-1501 було надіслано ПАТ «Запоріжгаз» подання про попередні висновки по справі № 02/55-15.

Заперечення, зауваження та пропозиції щодо результатів розгляду справи на подання з попередніми висновками від 08.07.2016 №02-99-спр. по справі №02/55-15 Товариством надані не були.

Частиною 2 статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» за вчинення вищезазначеного порушення передбачена відповідальність у вигляді накладення штрафу у розмірі до 10 % доходу (виручки) суб'єкта господарювання від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф.

Чистий дохід ПАТ «Запоріжгаз» від реалізації продукції *[інформація з обмеженим доступом]*.

- порушення законодавства про захист економічної конкуренції мало місце на ринку транспортування природного газу розподільними газовими мережами;

- вчинено одне порушення законодавства про захист економічної конкуренції - виручка ПАТ «Запоріжгаз» від реалізації послуги з транспортування природного газу розподільними газовими мережами за підсумками 2015 року складає *[інформація з обмеженим доступом]*;

- бездіяльність ПАТ «Запоріжгаз», яка полягала у не вжитті заходів для проведення населенню ремонту лічильників газу, пов'язаного з їх періодичною повіркою та які було визнано в установленому порядку непридатними до подальшої експлуатації, призвела до

додаткових витрат споживачів у зв'язку з проведенням ремонту вказаних лічильників або придбання нових лічильників газу за їх рахунок;

- порушення законодавства про захист економічної конкуренції носить системний характер.

На підставі вищевикладеного, керуючись статтею 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтею 48 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пунктом 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23 лютого 2001 № 32-р, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30 березня 2001 за № 291/5482 (зі змінами), пунктами 31, 32 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (Правил розгляду справ), затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 № 5, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 06 травня 1994 за № 90/299 (у редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 14.03.2012 року № 169-р) (із змінами), адміністративна колегія Запорізького обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України

ВИРІШИЛА:

1. Визнати, що публічне акціонерне товариство по газопостачанню та газифікації «Запоріжгаз» займало у період 2014 року, 2015 року, січні-липні 2016 року монопольне (домінуюче) становище на ринку транспортування природного газу розподільними трубопроводами в територіальних (географічних) межах Запорізької області (крім м. Мелітополь, Мелітопольського, Веселівського та Приазовського районів), де розташовані власні діючі газорозподільні мережі, як таке, що не має жодного конкурента на ринку.

2. Визнати бездіяльність публічного акціонерного товариства по газопостачанню та газифікації «Запоріжгаз», яка полягала у не вжитті заходів для проведення населенню ремонту лічильників газу, пов'язаного з їх періодичною повіркою та які було визнано в установленому порядку непридатними до подальшої експлуатації, порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку транспортування природного газу розподільними трубопроводами шляхом бездіяльності суб'єкта господарювання, яка призвела до ущемлення інтересів споживачів, яка була б неможливою за умов існування значної конкуренції на ринку.

3. Згідно з частиною другою статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» за порушення, зазначене у пункті 2 цього рішення, накласти на публічне акціонерне товариство по газопостачанню та газифікації «Запоріжгаз» (69035, м. Запоріжжя, вул. Заводська, 7, код за ЄДРПОУ 03345716) штраф у розмірі 68000 (шістдесят вісім тисяч) гривень.

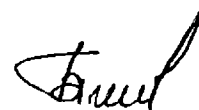
Термін виконання – два місяці з дня отримання цього рішення.

Штраф підлягає сплаті у двомісячний строк з дня одержання цього рішення.

Відповідно до частини восьмої статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції», протягом п'яти днів з дня сплати штрафу, суб'єкт господарювання зобов'язаний надіслати до Запорізького обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України документи, що підтверджують сплату штрафу.

Рішення може бути оскаржене до господарського суду у двомісячний строк з дня його одержання.

Голова адміністративної колегії територіального відділення

O.M. Білий